

CSEPREGI GYÖRGY¹ AHOVÁ A NAPFÉNY ESIK

(Öreg bérház)

Öreg bérház, az ablakok az udvarra néznek. Ritka vendég a reggeli napfény. Kintornások, ószeresek hangjától visszhangzik néha az udvar, beszélnek, a napfény odafönn a negyedik emeleten túl lakik, lejjebb csak a szürke kontúrok. Az udvar tónusai: néhol halványabb, másutt markánsabb és sötétebb szürkék, utóbbiak néha barnás-kékes árnyalatot kapnak, mintha olajfestékkel mázolták volna oda őket. Nagy ritkán megjelenik egy fénynyaláb a falon. Öröm. Pillanatnyi, gyors, váratlan boldogság, aminek hirtelen van vége, de az emléke még melegíti a szívet egy ideig.

Kiskamasz voltam, amikor olyan lakásba költöztünk, ahol az ablakok a napfényes utcára néztek. Magammal vittem oda is ezeket a felfényléseket a sötét bérházból.

A szüleim még nagyon fiatalok. Az ablakot kitárva nappali világosság és hársfaillat árad a szobámba. A zsebemben kacatok, kincsek, csokoládé, kirakós játék, megmentett fényfolt a régi bérház faláról.

¹ **Csepregi György** zeneszerző, képzőművész, irodalmi publicista. Tagja a Magyar Zeneszerzők Egyesületének, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete képzőművész tagozatának, az Alkotó Muzikusok Társaságának és az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda komolyzene tagozatának. Az Artisjus száznál több művét tartja nyilván: szimfonikus- és kamarazenék, egyházi és világi kórusművek, szóló hangszerre írt darabok, illetve kísérezzen (rádiójáték, hangoskönyv). Kiállítások és összművészeti produkciók létrehozója, számos publikáció köthető még a nevéhez.

(Domenico Scarlatti: G-dúr zongoraszonáta, K. 427)

Sonata in G major

Domenico Scarlatti
(1685 - 1757)

K 427

Presto, quanto sia possibile

4

7

10

13

16

A „leggyorsabban játszató” Scarlatti-szonátaként is ismert opus jobbkeze tizenhatodik és negyedek váltakozásával kezdő témával indul, jellegzetesen „scarlattis” frissességgel. Rövidesen kánonként bukkan fel a balkéz szólamában a téma, mielőtt a kérdezz-felelek imitáció a szerzőre jellemző módon formás és merész futamokban tetőzne.

A tizenkettedik ütemben a balkéz a szerző könnyed virtuozitásáról árulkodik: a fürge tizenhatodik csak az oktáv-ugrást (d - d1, kisujj-hüvelykujj) követő nagyterc (d1 - fis1 - d1) merész mutatóujj-hüvelykujj lépésével játszható le, amit egyvonalas ciszre lépve egy A-dúr hármashangzat bontása követ. Az újra egyvonalas ciszre lépő mutatóujj gyors ugrása kis dére megint csak a magabiztos csembalójátékos egyik ujjlenyomata a letétben.

(ahová a napfény esik)

A 17. ütemben végre megcsillan a napfény. Ez az örömteli és váratlan felfénylés egészen az ismétlőjelig tart (21. taktus): az előző ütem váratlan e1 - cis1 lépése készíti elő ezt. A D-dúr, ahová érkezünk, egyébként is a hangnemek hangneme (különösen vonósokon szól fényesen és természetes pátosszal a D-dúr, gondoljunk Bach Air-jére, általában no.3-as zenekari szvitjének tételeire, Mendelssohn vonós szimfóniájára, vagy a szintén megkerülhetetlen Pachelbel-„sláger” Canonra).

A 17. ütem jobbkezének tizenhatodjai a D-dúr, h-moll, G-dúr harmóniák bontásaival egy d-nyugvópont jelenlétét érzékeltetik a hallgatóval, amely a balkéz lefelé lépdelő szinkópáitól válik különlegessé. Mindössze egyszer ismétlődik meg a „napfényes epizód” ebben a formában, a későbbiekben már G-dúrban csendül fel újra (ugyancsak kétszer), amely praktikus a darab tonikában való lezárására.

(az interpretációk)

Bőséges anyag áll a rendelkezésünkre, ha a remekművet különböző művészek tolmácsolásában szeretnénk hallgatni.

A hetvenes-nyolcvanas évek fordulójának legendás Kocsis-Ránki koncertjein, ahol négykezesek és szólók váltogatták egymást, Ránki Dezső egyik emblemikus szólószáma volt a K. 427-es Scarlatti-sonáta. Magabiztos technika, igen gyors tempó és a dinamikával való finom játék jellemezte ezt az interpretációt.

Lépünk a következő évezredbe. Yevgeny Sudbin a viszonylag fiatal előadók közé tartozik, akik lemezre rögzíthették a darabot. 2005-ben járunk. Kétségtelenül a legkülönlegesebb Scarlatti-interpretációk egyikével állunk szemben. Sudbin nem fut versenyt az idővel (a Perckeringőnek is ismerjük többektől a „matematikai” időtől elvonatkoztatott, lomha és ráérős értelmezéseit), itt azonban leginkább az előadó bravúros stílusérzéke indokolja a tempó viszonylagos visszafogottságát, helyenként kifejezetten parlando előadásmódját. Egy elbeszélő természetű, saját vitathatalan szépérzékében tobzódó művészt hallunk, aki időutazásra invitál minket: barokk díszítéseket használ, ugyanakkor romantikusan bánik a tempóval és a dinamikával.

Domenico Scarlatti: G-dúr szonáta, K. 427

Yevgeny Sudbin - zongora, 2005

<https://youtu.be/q66JT8wcnkg?si=uv3wEesTvqMwAUjO> (2:35)

© 2005 BIS

Még egy merész ugrás az időben. A zongoraművész Bartók műhelyében vagyunk. Bartók rajongóinak különleges élmény a jeles komponista zongorajátékában gyönyörködni, különösen, ha a rajongás tárgya klasszikus műveket interpretál. Bartók kihagyja az ismétléseket. Virtuóz gyorsasággal játssza a darabot. Helyenként erős, cseleszta-szerű felhangokat hallunk a

játékában, ez valószínűleg a felvétel eredetileg gyenge hangminőségének tudható be (1910-es évek?). Bartók, mint zongorista szintén karakán egyéniség, kevésbé foglalkozik az árnyalatokkal, szándéka a mű karakterének egészét szuggesztívan közvetíteni.

Domenico Scarlatti: G-dúr szonáta, K. 427.

Bartók Béla (zongora)

<https://youtu.be/VOLomeZPeEk?si=Vv11GZkNxAFrfmy> (1:03)

© 1995 Hungaroton

Marcelle Meyer 1954-ben rögzítette a maga változatát, magabiztos technikai tudással, és nagy meglepedésünkre szolgál, hogy nyugodtabb tempót diktál: ebben mutatkoznak meg ugyanis a darab rejtett szépségei. Érdekes és elegáns artikulációja sok információt és élményt közvetít, elmarad persze a sokak által várt sodró lendületű, maszkulin élmény, amely pl. Bartók játékának sajátja. Azt érezzük viszont, hogy Meyer játékában ez nem is lenne indokolt.

Domenico Scarlatti : G-dúr szonáta, K. 427.

Marcelle Meyer (zongora, 1954)

<https://youtu.be/FLXyqCfoGvo?si=vZEuiBMBw-VbhHIT> (2:07)